

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ТУРИЗМ І КРАЄЗНАВСТВО

**ДВНЗ
«ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
2012**

УДК

ББК

Г

ТУРИЗМ І КРАЄЗНАВСТВО: Збірник наукових праць. –

Додаток до Гуманітарного вісника ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний

педагогічний університет імені Григорія Сковороди». –

Переяслав-Хмельницький, ПП “СКД”, 2012. – 488 с.

Науково-теоретичний збірник засновано у 2010 році

ЗАСНОВНИК:

*ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

В.П.Коцур, доктор історичних наук, професор, чл.-кор. АПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Вашуленко М.С., д.пед.н., проф., дійсний член АПН України, **Нікітчина С.О.**, д.пед.н., проф., **Конох А.П.**, д.пед.н., доц., **Круцевич Т.Ю.**, д.н. з фіз.вих. і спорту, проф., **Токмань Г.Л.**, д.пед.н., професор, **Обозний В.В.**, д.пед.н., професор, **Шапран О.І.**, д.пед.н., доцент, **Рик С.М.**, к.філос. н., доц., **Куйбіда В.В.**, к. біол. н., доц., **Серебрій В.С.**, головний редактор газети „Краєзнавство. Географія. Туризм”, **Пангелов Б.П.**, к.пед.н., доцент, **Пангелова Н.Є.**, к.пед.н., доцент, **Пивовар А.А.**, к.наук з фіз. вих і спорту, доцент, **Пангелова М.Б.**, викладач, **Троценко Т.Ю.**, к.пед.н., доцент.

РЕКОМЕНДОВАНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ (ПРОТОКОЛ №4 ВІД 22 ГРУДНЯ 2011 Р.)

СВІДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ КВ №16427-4899Р ВІД 20. 01. 2010 РОКУ.

ЗБІРНИК ЗАТВЕРДЖЕНО ПОСТАНОВОЮ ПРЕЗИДІЇ ВАК УКРАЇНИ

З ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК ВІД 06.10.10 №3-05/6

ISBN

© ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ
імені Григорія Сковороди», 2012

УДК 338.484

Александр Журавский, Евгений Врублевский

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ АГРОЭКОТУРИЗМА НА БЕЛОРУССКОМ ПОЛЕСЬЕ

В статье сделана попытка раскрыть проблемы и обозначить перспективы развития агроэкотуризма на белорусском Полесье. Особенность данного региона в том, что здесь, в

единственном на нашей планете месте, сохранились уникальные болота, животный и растительный мир. Однако, чтобы привлечь на Полесье иностранных и отечественных туристов, существует ещё много проблем.

Ключевые слова: Агроэкотуризм, Беларусь, Полесье, болота, животные, птицы, растения, проблемы, перспективы.

У статті зроблена спроба розкрити проблеми та окреслити перспективи розвитку агроекотуризму на білоруському Поліссі. Особливість даного регіону в тому, що тут, в єдиному на нашій планеті місці, збереглися унікальні болота, тваринний і рослинний світ. Проте, щоб залучити на Поліссі іноземних і вітчизняних туристів, існує ще багато проблем

Ключові слова: Агроекотуризму, Білорусь, Полісся, болота, тварини, птахи, рослини, проблеми, перспективи.

The article attempts to uncover problems and identify prospects for rural tourism in the Belarusian Polesie. The peculiarity of this region is that here, in a single place on the planet, preserved unique wetlands, flora and fauna. However, in order to attract Polesie foreign and domestic tourists, there are still many problems.

Key words: Belarus, Polesie, marshes, animals, birds, plants, problems and prospects.

Постановка проблемы. Республика Беларусь обладает значительным туристическим потенциалом и является привлекательным для туристов регионом. Особенность данного региона в том, что здесь, в единственном на нашей планете месте, сохранились уникальные болота, животный и растительный мир. Однако, чтобы привлечь на Полесье иностранных и отечественных туристов, необходимо решить ещё много практических вопросов.

Анализ последних исследований и публикаций. Белорусское Полесье издавна привлекало любителей всех видов «зеленых» путешествий красотой и нетронутостью природы, своеобразным культурно-историческим наследием, дружелюбием и гостеприимством населения. Не найти на карте республики места, сравнимого по уникальности и таинственности с Полесьем. Только здесь, в единственном

месте на нашей планете, сохранились уникальные болота, животный и растительный мир, первобытные пойменные дубравы, неповторимые ландшафты, грибные леса, прозрачные озера.

Большой интерес у приезжающих в этот край вызывает этнографическое и культурное наследие, сохранившийся из прошлых веков уклад жизни в деревеньках, расположенных на островах посреди болот [1, с. 5]. Частью Полесской природы с незапамятных времен стали и сами полешуки, «люди на болоте», воплотившие в своих обрядах и песнях трепетное сочетание ее величественной и неповторимой красоты [2, с. 36].

На территории Полесья обитают 51 вид млекопитающих, около 250 видов птиц, 7 видов рептилий, 38 видов рыб, более 2,5 тысяч насекомых, 3 вида рептилий и земноводных, 19 видов членистоногих, 1 вид кольчатых червей и 3 вида моллюсков, занесенных в Красную книгу исчезающих видов Международного союза охраны природы. Двадцать два вида растений находятся под охраной в соответствии с директивой ЕС «По местообитаниям животного и растительного мира» и приложениями к Бернской конвенции.

Белорусское Полесье играет важную роль для сохранения таких редких видов птиц, как камышевка вертлявая (обитает до 80% всей европейской популяции), большой подорлик (около 10%), дупель (около 10%) и коростель (около 15%). Особый интерес Полесская природа вызывает у туристов тем, что здесь расположены уникальные лесные, луговые и водные экосистемы, в которых произрастают такие исчезающие виды растений, как сон-трава, лилия кудрявая, азалия понтийская. В парке также можно встретить редких в Европе птиц – орлана белохвоста, белую лазоревку, черного аиста, серого журавля, болотную сову, зеленого дятла, орла-змеееда, больших и малых подорликов [2, с. 48].

Цель работы. Развитие интереса к Полесью, как перспективному региону международного и отечественного агроэкотуризма.

Методика исследований заключалась в анализе научной и методической литературы и в проведении анкетирования специалистов агроэкотуризма и населения городов и сёл Белорусского Полесья.

В ходе исследования было проведено анкетирование более трехсот респондентов, в той или иной степени связанных с агроэко-туризмом. В частности, в анкетировании приняло участие 146 горожан и 162 жителя сельской местности. В анкетах затрагивались вопросы оценки состояния агроэко-туризма, существующих проблем и взгляд на перспективы развития данной отрасли туризма.

Изложение основного материала. Средний возраст респондентов составил около 45 лет. Наибольшую активность к проблемам развития агроэко-туризма составили горожане и сельчане в возрасте от 40 до 50 лет (52% и 50% соответственно). С точки зрения собственных представлений большинство отвечающих (70,13%) оценивают уровень агроэко-туризма на Полесье как низкий: 71,33% - горожане и 70,97% - жители сельской местности. По 18,58% и 19,33% респондентов соответственно оце-

нили уровень как средний, а около 11% и 10% анкетированных соответственно оценили его, как достаточно высокий. Горожане (30,3%) и сельчане (12,7%) отметили как одну из проблем - негативное влияние экономического кризиса на возможности развития туризма.

Интересен факт, что более половины горожан (54,19%) и почти пятая часть сельчан отметили отсутствие единой стратегической концепции, при которой агроэко-туризм интегрировался бы в планы государственного социально-экономического развития в комплексе с развитием сельского хозяйства, лесной промышленности, транспорта, культуры и здравоохранения.

В большей степени респонденты отмечают отсутствие или низкую комфортность инфраструктуры.

На рисунке 1 представлены ответы на вопросы, касающиеся создания предпосылок для развития агроэко-туризма

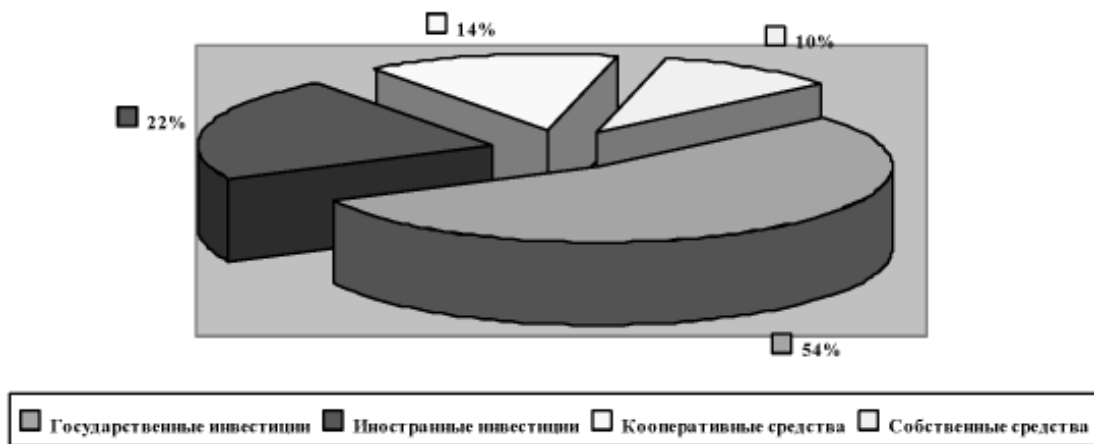

Рис. 1. Предпосылки развития агроэко-туризма

Так значительное число респондентов (54%) видят решение проблем агроэко-туризма за счет государства. Почти четверть опрошенных (22%) считают, что в решении вопросов развития агроэко-туризма поможет иностранный капитал. 14% респондентов готовы начать свое дело лишь совместными усилиями нескольких человек. И лишь 10% респондентов надеются на собственные силы и средства.

На рисунке 2 даны ответы горожан, касающиеся влияния занятий туризмом на повседневную жизнь. Оказалось, что у 36% респондентов появляется желание работать. Растёт производительность труда у 32% занимающихся туризмом. 19% опрошенных ответили, что занятия агроэко-туризмом никак не влияет на их трудовую деятельность. Желание работать пропало у 3% «отдохнувших» на природе. 10% респондентов вообще затруднились ответить на этот вопрос.

Рис. 2. Отношение жителей города к занятию агроэкотуризмом

В результате проведенных исследований установлено, что Белорусское Полесье привлекательно:

- сохранившимися архаичными формами деревянной архитектуры, традиционным укладом жизни местного населения, ведением хозяйства в отдалённых деревнях;
- традиционными ремёслами и промыслами, с возможностью их презентации, как в музеях, так и непосредственно мастерами;
- паломничеством к известным в регионе святым местам (для различных конфессий - православные, католики, хасиды);
- активной презентацией и реконструкцией объектов, связанных с жизнью и деятельностью на Полесье людей, оставивших значительный исторический след;
- презентацией, в непосредственной связи с природным разнообразием, объектов военной истории (фортификационные линии, полевые укрепления, полигоны, партизанские лагеря).

Республика Беларусь, несмотря на свой колоссальный туристический потенциал, пока занимает весьма скромное место на мировом туристическом рынке. Однако она обладает значительным туристическим потенциалом и является привлекательным для туристов регионом [3, с. 83].

В настоящее время эффективное развитие агроэкотуризма как на Полесье, так и в Рес-

публике Беларусь в целом, затрудняет ряд причин:

- негативное влияние всемирного экономического кризиса на возможности отечественных и зарубежных туристских организаций;
- отсутствие единой стратегической концепции, при которой этот вид туризма интегрировался бы в планы государственного социально-экономического развития в комплексе с развитием сельского хозяйства, лесной промышленности, транспорта, культуры, спорта и здравоохранения;
- отсутствие или низкая комфортность инфраструктуры – условий проживания, транспортных средств, организованных туристических маршрутов, оборудованных экологических троп, наблюдательных вышек и прочих приспособлений;
- отсутствие подробной информации о районах проведения туров и эколого-познавательных программ региона (nature interpretation programs).

Выводы и перспективы решения проблемы. Даже в тех заповедниках и заказниках, где имеются экологические центры и определенный опыт в области организации экологического образования, программы нередко ориентированы на некоего абстрактного “усредненного” посетителя и не соответствуют

интересам и уровню подготовки конкретных людей;

- отсутствие специализированной информации, например, списков видов растений и животных с комментариями, перечнем редких и исчезающих видов.
- отсутствие у обслуживающего персонала опыта и знаний, необходимых для успешной организации агроэкотуризма, особенно в области маркетинга, познавательных программ для разных категорий посетителей, ценообразования, обеспечения адекватного качества услуг. Нередко “принимающая сторона” имеет весьма слабое представление об истинных потребностях и желаниях своих гостей, особенно иностранных;
- не налажены механизмы определения допустимых рекреационных нагрузок и мониторинга экологических последствий туризма. Это делает их уязвимыми перед возможными экологическими проблемами, которые несёт с собой туризм, осуществляемый без должного планирования и контроля;
- отсутствие единых цивилизованных стандартов формирования цен на услуги, предоставляемые отечественным и иностранным туристам;
- отсутствие механизмов, при которых часть финансовых поступлений от агроэкотуризма направлялась бы на нужды местных поселений. Большинство производителей туристского продукта серьезно недооценивают необходимость участия местного населения в развитии этого вида туристской деятельности. Между тем, как показывает мировая практика, это могло бы стать хорошей возможностью изменить отношение местных жителей к туроператорам, привлечь их к тесному сотрудничеству, получить их поддержку.

Таким образом, развития агроэкотуризма в Белорусском Полесье позволит решить значительную часть указанных выше проблем региона с тем, чтобы:

- а) эффективно использовать имеющийся потенциал;
- б) оживить туристический рынок;
- в) укрепить материальную базу;
- г) сократить дефицит квалифицированных кадров;
- д) получить необходимую поддержку развития агроэкотуризма со стороны государства.

ЛИТЕРАТУРА

1. Биологическое разнообразие Национального Парка «Припятский» и других особо охраняемых природных территорий. Сборник научных трудов Национального парка «Припятский». - Туров-Мозырь, 1999. - 360с.
2. Суценья Л.М., Хоружик Л.И., Парфенов В.И. Красная книга Республики Беларусь. Растения. Белорусская энциклопедия: Минск. 2006г. -456с.
3. Журавский А.Ю. Агроэкотуризм на Белорусском Полесье. //Материалы междунауч.- практ. конф. «Физическая культура, спорт, здоровый образ жизни в XXI веке» - г. Могилев: УО «Могилевский государственный университет им. А.А. Кулешова, 2009. – 216с.

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

Врублевский Евгений Павлович – доктор педагогических наук, профессор кафедры физической культуры и спорта, Полесский государственный университет, г. Пинск, Беларусь,

Журавский Александр Юрьевич - кандидат педагогических наук, доцент кафедры физической культуры и спорта, Полесский государственный университет, г. Пинск, Беларусь.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ТА ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Валерій АБРАМОВ

Формы организации туристской оздоровительной деятельности и их значение в историческом развитии отечественного туризма 4

Ірина АРСЕНЕНКО

Наукове обґрунтування класифікації туристсько-екскурсійної діяльності 17

Олег БАЙТЕРЯКОВ, Наталія БАЙТЕРЯКОВА

Структура і зміст спелеотуристської підготовки 20

Елена БЕЛОЦЕРКОВЕЦ

Проблемные аспекты воспитательной работы в современной высшей школе 23

Олександр БЕСАРАБ

Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів у процесі туристсько-спортивної підготовки 26

Тетяна БОНДАРЕНКО

Використання міжпредметних зв'язків як засіб підвищення ефективності краєзнавчої роботи у загальноосвітніх навчальних закладах 29

Александр БУЛАШЕВ, Людмила КАПЛИНА

Историко-географические факторы развития спортивно-оздоровительного туризма в Харьковской области 34

Владимир ГАНОПОЛЬСКИЙ, Елена ДАНИЛИЧЕВА

Моделирование содержания и структуры туристской деятельности применительно к сопровождению при проведении спортивно-туристских мероприятий 39

Владимир ГАНОПОЛЬСКИЙ

Эффективность спортивно-туристской деятельности: научно-педагогическое обеспечение 45

Александр ГОРБАЧЕВ, Диана ГОРБАЧЕВА, Валентина ГОРБАЧЕВА

Подготовка бакалавров по направлениям «Социально-культурная деятельность» и «Туризм»: опыт реформирования образования и инновационное наследие 49

Микола ГОРБЕНКО

Динаміка розвитку витривалості студентів при заняттях спортивним туризмом 58

Леонид ДОЛГОПОЛОВ, Алексей КУЗНЕЦОВ

Особенности физической и технической подготовки в горном туризме 61

Сергій ЗАКОПАЙЛО, Олександр ПОТУЖНИЙ, Олена ПОТУЖНЯ

Фізична підготовка туриста 64

Василь ЗІГУНОВ

Сутність туристсько-спортивної діяльності на сучасному етапі розвитку туристської галузі 67

Інна ЗІГУНОВА

Технічна підготовка майбутніх фахівців супроводу туристських груп на трекінгових маршрутах 70

Юлія ІВАШКО

Модель етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму 74

Тарас КИРИЧЕНКО

Особливості тренувальних навантажень силового спрямування в процесі занять туризмом 77

Олександр КОЗУБЕНКО, Аркадій КІСЕЛЬОВ, Володимир ПИЛЬНЕНЬКИЙ,

Ірина ДЕМИДОВА, Володимир ТРОЩЕНКО

Стан розвитку оздоровчого і спортивного туризму в Миколаївському обласному центрі учнівської молоді з туризму, краєзнавства, екскурсій 83

Марія КОЛЕСНИКОВА, Марина БОРИСЮК

Пішохідний туризм – як засіб оптимізації рухового режиму школярів 87

Олександр КОЛОТУХА	
Шляхи удосконалення функціонально-компонентної структури дитячо-юнацького туризму в Україні	92
Анатолій КОНОХ	
Професійно-педагогічна компетентність майбутніх фахівців фізичної культури і туризму	96
Юрій КОНСТАНТИНОВ, Галина ЗОРИНА	
Туристско-краеведческий кружок в системе воспитания детей	101
Євгеній КОПИЛЕЦЬ	
До проблеми географічної підготовки вихованців туристсько-краєзнавчих гуртків спортивного профілю	104
Віталій ЛЕЛЕКА	
Проблема використання інноваційних технологій викладання легкої атлетики в інститутах фізичної культури та спорту	110
Тарас МАЛАНЮК	
Організація і методика дослідження патріотичної вихованості учнів основної школи засобами туристсько-краєзнавчої роботи	114
Тетяна МІЩЕНКО	
Роль навчальної практики у системі підготовки майбутніх фахівців туристського обслуговування	119
Сергей НЕКРАСОВ, Игорь ШКЛЯР	
Исторические аспекты развития спортивного туризма в Запорожской области	125
Светлана ОЛЬШАНСКАЯ, Лидия РЫКАЛО	
Изучение возможности увеличения спроса на образовательные услуги в системе высшего профессионального образования по направлениям сервис и туризм	127
Борис ПАНГЕЛОВ, Андрій ПИВОВАР	
Аналіз наукових досліджень проблем туристсько-краєзнавчої роботи в закладах освіти	131
Галина ПАРИЛОВСЬКА, В'ячеслав СОЛОДЬКО	
Нові горизонти краєзнавчої роботи	139
Мар'ян ПІТИН, Веронія КАПАЦІЛА, Віктор ЦАП'ЯК	
Динаміка залучення студентів Львівського інституту економіки і туризму до спортивно-туристичної діяльності (на прикладі 2004-2011 років)	141
Мар'ян ПІТИН, Любомира ЗІНЬ	
Олімпійська освіта у структурі фізичного виховання ВНЗ економічного профілю	147
Віталій ПОЛІЩУК	
Дослідження фізичного і психофізіологічного стану старших дошкільнят в процесі туристської та краєзнавчої діяльності	151
Леся ПОЛЬОВА	
Туризм в Україні: проблеми і перспективи конкурентноздатності	156
Наталія ПОРУБАЙ	
Методика організації обласної науково-практичної краєзнавчої конференції учнівської молоді	160
Олександр РОМАНЕНКО	
Співпраця з туристськими організаціями: проблеми та перспективи	163
Александр САМОЙЛЕНКО	
Практико-ориентированные подходы в учебном процессе со студентами туристского профиля	169
Василь СЕРЕБРІЙ	
Становлення науково-практичних конференцій з туризму і краєзнавства в Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті імені Григорія Сковороди	173
Ірина СКРИПЧЕНКО, Олена ГОРБОНОС	
Загальна фізична підготовка студентів до участі у походах 2 категорії складності	175

Дмитрий СМЕРНОВ	
Моделирование ситемы дополнительного профессионального туристско-краеведческого образования педагогов на основе кластерного подхода	179
Людмила СОЛОВЕЙ	
До питання про становлення екскурсійно-туристично-краєзнавчої справи в Україні (1917-1919 рр.)	191
Оксана ТІМЕЦЬ	
Рекреаційні аспекти туризму в Черкаській області та їх значення в освіті	195
Валерій ТРОЦЕНКО, Тетяна ТРОЦЕНКО	
Критерії ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму	199
Ольга ЧУКРЕЕВА	
Состояние и проблемы подготовки туристских кадров в республике Казахстан	203
Андрій ШИПКО, Юрій ГРАБОВСЬКИЙ	
Підготовка організаторів туристсько-краєзнавчої діяльності учнівської молоді	207
Максим ЩЕРБАКОВ	
Важливість спеціальної бігової підготовки у тернувальному процесі спортсменів-орієнтувальників	211

РОЗДІЛ 2. РЕКРЕАЦІЙНІ ТА МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТУРИЗМУ І КРАЄЗНАВСТВА

Бахадурхан АБДИМАНАПОВ, Татьяна ИМАНГУЛОВА	
Медико-биологические основы туризма: оценка температуры воздуха	216
Наталія БАЗИЛЕВИЧ, Микола ВОЛКІВСЬКИЙ	
Історичні аспекти створення бальнеологічного курорту Східниця	220
Евгения БЕЛОВА, Наталья РУМЯНЦЕВА	
Спидометрия в оценке функциональной системы внешнего дыхания у туристов	224
Євгеній БОРТНИКОВ	
Екологізм як світоглядний базис методології туризму	227
Ольга БУРЛА	
Особенности традиционного жилища на территории ПМР	232
Володимир ГЕТЬМАН	
Екологічна стежка у Національному природному парку: Організація. Облаштування	237
Александр ЖУРАВСКИЙ, Евгений ВРУБЛЕВСКИЙ	
Современное состояние и перспективы развития агроэкотуризма на Белорусском Полесье	245
Надежда ИВЛЕВА, Ольга ЧУКРЕЕВА	
Освоение рекреационных ресурсов республики Казахстан для развития туризма в регионе	250
Динара КАДЫРБЕКОВА, Назым ОМАРОВА	
Историко-культурное наследие Казахстана	254
Світлана КОРОБКА	
Сучасний стан та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні	257
Олександр КРАСОВ, Андрій ГРИНЬ	
Основні тенденції розвитку міжнародного туризму в умовах постіндустріального суспільства	262

Тетяна КРУЦЕВИЧ, Олена АНДРЕЄВА, Олександра БЛАГІЙ	
Проблеми організації рекреаційно-оздоровчих занять в структурі дозвільної діяльності студентської молоді	266
Віктор КУЙБИДА, Валентина ЛОПАТИНСЬКА, Рима БОНДАРЕНКО	
Туристична культурологія: суспільна ієрархія, богослужіння та народні зооніми	270
Марина КУСАЙ, Віктор КУРОЧКИН, Георгій КУРОЧКИН	
Рекреационно-оздоровительный потенциал исторических мест Израиля	276
Александра МАЛАФИЙ, Ирина ПОНОМАРЕВА	
Особенности организации инклюзивного туризма (на примере лиц с нарушением функций опорно-двигательного аппарата)	281
Тетяна ОРЛОВСЬКА	
Сучасний етап дитячої санаторно-курортної реабілітації в Україні	287
Ігор ПАЛАТНИЙ, Валентина ЛІЗНЬОВА, Оксана ПАЛАТНА, Володимир МОВЧАН	
Вплив туристсько-красназавчої роботи на виховне й освітнє значення в духовному розвитку учнівської та студентської молоді	290
Ольга ПАЛІСНКО, Тамара КЕБКАЛО	
Психофізіологічні можливості організму та пристосування їх в умовах туристичного походу	294
Степан ПАНГЕЛОВ, Андрій ПИВОВАР	
Фізкультурно-рекреаційна діяльність у структурі дозвілля населення зарубіжних країн	298
Наталья ПАНГЕЛОВА, Артур ПАЛАТНИЙ	
Інноваційні методи соціально-педагогічної роботи з дітьми в умовах паркових комплексів	305
Павло ПИПТЮК	
Експериментальне вивчення кардіо-респіраторної системи глухих школярів, які займаються оздоровчим туризмом	309
Валентин ПРОКОПЕЦ	
Геологические памятники Каменетчины как основа для создания геопарка	315
Наталья РУМЯНЦЕВА, Евгения БЕЛОВА	
Оценка эффективности техники в туристском многоборье по параметру ЧСС	319
Арманай САВАНЧИЕВА, Татьяна ИМАНГУЛОВА	
Значение туристско-рекреационных ресурсов Алматинской области в развитии туризма Казахстана	322
Лариса САВРАНЧУК	
Красназавчо-туристичні походи до вивчення гір України (ретроспектива)	325
Михайло САЖНЄВ, Цветана СОРОКІНА	
Сучасний розвиток дитячої рекреації в Україні	330
Александр САМОЙЛЕНКО	
Исторические аспекты регионального подхода в изучении туризма	333
Ала СЕРДЮК, Ніна СКРИПНИК	
Інфраструктурне забезпечення туристичної сфери	340
Татьяна СОЛОВЫХ	
Применение метода БМС при подготовке спортсменов-ориентировщиков	343
Татьяна СОЛОВЫХ	
Предпосылки для туристского освоения Припятского Полесья	347
Федір ТОВСТОП'ЯТКО	
Вплив занять спортивним туризмом на фізичну працездатність учнів старшого шкільного віку	352
Ирина ФЕДИНА, Эмилия КУЛЕШОВА	
Массовый туризм как вид идеологической работы советского государства в 60-70 гг. XX века (на примере Краснодарского края)	355

Владимир ФОМЕНКО, ШЕРСТЮК С.А., КОЛУМБИНА Л.Ф.	
Рекреационный потенциал как фактор развития экологического туризма в Приднестровье	357
Христина ШАВЕЛЬ, Ірина СОСОНКА	
Морфо-функціональний стан та фізична працездатність студентів – учасників туристичних мандрівок	363
ШАЛЬКОВ Ю., БЕРШОВ С., БУЛЫШЕВ А.	
Спортивный туризм и альпинизм как фактор сохранения здоровья и активного долголетия у лиц средней и старшей возрастных групп	367
Микола ШУЛЬГА, Володимир МОВЧАН	
Положаї – мальовничий куточок історичного краю Переяславщини	371

РОЗДІЛ 3

ЕКОНОМІЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТУРИЗМУ І КРАЄЗНАВСТВА

АРТЮШЕНКО О., ОЛЕФІР Т., АРТЮШЕНКО А., ДУДНИК І.	
Формування готовності підлітків до вольових і фізичних напружень у процесі занять туризмом	376
БУДЬКО М.	
Дружба чи договірні зобов'язання? Становлення гостинності як інституту міжнародного права	380
ГАЛЕНКО Т.	
Туристсько-краєзнавча робота в контексті формування ціннісного ставлення до власного здоров'я старших підлітків	385
ГЕРАСИМЧУК Л.	
Підготовка майбутніх менеджерів туризму до інвестиційно-управлінської діяльності	388
ГРИНЬОВА Т., МУЛИК К., ЄФІМЕНКО П., ДУГІНА Л.	
Соціальна адаптація дітей-сиріт 12-13 та 15-16 років засобами рекреаційного туризму	391
ДАНИЛИЧЕВА Е.	
Социально-психологический аспект как основа безопасности спортивно-туристской деятельности	395
ДОЛГОПОЛОВ Л.	
Диверсификация профессионального туристского образования на современном этапе	400
ЕЛИСЕЕВА А., КОЛЕСНИКОВИЧ В., ВРУБЛЕВСКИЙ Е.	
Использование инновационных подходов для повышения конкурентоспособности туристических продуктов	404
Тетяна КИРИЧЕНКО	
Мотиваційні аспекти краєзнавчо-туристської діяльності в системі саморегуляції поведінки підлітків	408
ЛОЙ Б., ГОРБЕНКО М.	
Психологічний супровід туристської діяльності	414
МОВЧАН В., ШУЛЬГА М.	
Попередження правопорушень старшокласників у процесі туристсько-краєзнавчої роботи в школі	418
ОБОЗНИЙ В.	
Економічно-фінансові аспекти розвитку туристичного підприємництва у регіонах України	421
ПАНГЕЛОВА М.	
Перекладацькі рішення географічних назв	424
САЖНЄВА Н.	
Формування особистості засобами дитячого туризму	432

СМИРНОВ І.	
Психологія туризму та психологія комерції	434
СМИРНОВ І.	
Туристично-маркетингова політика України як важлива складова підготовки до Євро-2012	440
Татьяна СОЛОВЫХ	
Маршруты пешеходного туризма в Припятском Полесье	447
ТАНАНА С., ШВИДКА Т.	
Полікультурна направленість змісту навчання іноземної мови у вищій школі під час організації краєзнавчої роботи	454
ТАРАРИЕВА К.	
Необходимость и значение компетентностного подхода в обучение студентов туристской направленности	458
ШАЙ О., ПТИН М.	
Характеристика сучасного гірськолижного спорядження та вимог до нього	461
ШИЛОВА Л.	
Вплив комплексу елементів туристичного краєзнавства на формування особистості учня	466
ЩУКА Г.	
Оптимізація процесу підготовки кадрів у спортивному туризмі	469